

**Lausuntopyyntö 6.11.2020
Sisäministeriö SMDno-2018-365****Varusmiesliiton lausunto sisäministeriölle esityksestä laiksi Puolustusvoimien virka-avusta poliisille ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.**

Varusmiesliitto kiittää mahdollisuudesta lausua virkamiestyöryhmän mietintöön, joka sisältää luonnoksen hallituksen esitykseksi laiksi Puolustusvoimien virka-avusta poliisille sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

Keskitymme lausunnossamme esitykseen erityisesti varusmiespalveluksen ja asevelvollisten näkökulmasta.

Varusmiesliitto näkee, että mietinnön perusteella syyt virka-apulain uudistamiselle ovat tarpeelliset. Mietinnöstä ei kuitenkaan juurikaan ilmene, millainen on varusmiesten rooli uudessa virka-apulaissa.

On tärkeää, että puolustusvoimien virka-apu poliisille on selkeästi määritelty ja yleisessä tiedossa. Näin pitää toimia myös varusmiesten suuntaan. Varusmiesten tulee olla tietoisia siitä, millaisiin tehtäviin heitä voi käyttää, kuinka usein ja millaisella varoitusajalla. Tällä hetkellä virka-apuvalmiuteen joutuvat varusmiehet eivät aina riittävän ajan tasalla mahdollisesti vastaan tulevista virka-aputehtävistä.

Varusmiesten tulee olla etukäteen informoituja esimerkiksi siitä, millaisia voimankäyttökeinoja he joutuvat tehtävässä mahdollisesti tehtävässä suorittamaan.

Lakiehdotuksessa on ansiokkaasti tarkkaan määritelty, millaista virka-apua Puolustusvoimat voi poliisille antaa. Varusmiesliiton mielestä varusmiesten rooli pitäisi huomioida nykyistä paremmin esityksessä. On tarkkaan määriteltävä, millaista virka-apua varusmiehet voivat antaa ja millaisin toimintaedellytyksen. Lisäksi tärkeää on tietää, kenellä on vastuu varusmiesten toiminnasta virka-avun aikana.

Esityksen tavoitteena on kehittää virka-apua vastaamaan nykyistä paremmin poliisin toiminnallisia tarpeita sekä mahdollistaa nykyistä paremmin Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen erityisosaamisen ja -kaluston hyödyntäminen. Varusmiesliitto näkee, että tavoite on järkevä ja sitä kohti tulee määrätietoisesti edetä.

On tärkeää turvata varusmiespalvelukseen riittävä aika koulutukselle. Sen vuoksi Varusmiesliitto katsoo erityisellä lämmöllä huomiota, että ehdotetun sääntelyn ei arvioida

lisäävän virka-apupyynnöiden määrää. Virka-apujen määrää on haastava etukäteen arvioida, mutta on tärkeää ottaa huomioon, ettei varusmiesten koulutus vaarannu.

Varusmiesliitto katsoo, että virka-apulaissa voisi huomioida myös siviilipalvelusta suorittavat henkilöt. Virka-aputehtävät, joihin varusmiehiä käytetään, sopii useat myös siviilipalvelusta suorittaville. Etenkin siviilikriiseissä, kuten pandemioissa, siviilipalvelusta suorittavien virka-apu voisi olla korvaamattoman arvokasta. Tällainen virka-apu voisi olla esimerkiksi tukea kotihoidon ruokalähetyksiin tai sosiaali- ja terveystalveluiden tukitehtäviin.

Varusmiesten kannalta olennaista on virka-aputehtäviin liittyen tietoisuus siitä, millaisia tehtäviä on luvassa. Asevelvollisuuslain esitöiden mukaan tyypillisiä varusmiehille osoitettuja tehtäviä ovat ihmisten, omaisuuden ja ympäristön suojaaminen samoin kuin henkilöiden etsinnät sekä alueen tai paikan eristäminen. Lisäksi tärkeää on eritellä, missä yhteydessä tarkoitetaan nimenomaisesti ammattihenkilökuntaa ja missä yhteydessä varusmiehiä. Varusmiehillä ei ole samanlaista ammattitaitoa kuin ammattilaisilla.

On myös ehdottoman tärkeää, ettei varusmiehiä laiteta liian vaativiin, saati vaarallisiin tehtäviin, ottaen huomioon, ettei heillä ole välttämättä kyseiseen tehtävään minkäänlaista koulutusta. Tapauskohtaisesti ennen jokaista virka-aputehtävää on tärkeää antaa selkeät ohjeet ja tarvittaessa tilanteen vaatima koulutus.

Esityksessä tämä on onneksi huomioitu, sillä esityksen mukaan konkreettisesti voimankäyttövälinettä lain tarkoittamassa virka-aputehtävässä käyttäisi Puolustusvoimien ammattisotilas, joka on koulutettu kyseisen voimankäyttövälineen käyttöön.

Asevelvollisia ei lakiin otettavaksi ehdotetun nimenomaisen säännöksen takia saa virka-aputehtävässä käyttää vaarallisten henkilöiden kiinniottamiseen, räjähteiden raivaamiseen, aseellista voimankäyttöä edellyttäviin tehtäviin eikä muihin vastaaviin vaarallisiin tehtäviin.

Varusmiesliitto toivoo, että esityksessä huomioitaisiin nykyistä selkeämmin varusmiesten asema. Lisäksi toivomme pohdintaa siitä, voisiko myös siviilipalvelusta suorittavia henkilöitä hyödyntää tietyissä virka-aputehtävissä.

Helsingissä 5.1.2021

Topi Korpinen
Puheenjohtaja 2020
Varusmiesliitto

Atte Grönroos
Puheenjohtaja 2021
Varusmiesliitto

